

VZORNA PEDAGOŠKA DELAVKA

(Zapis ob sedemdesetletnici prof. Vlaste Tominšek)

Naše strokovne revije, ki je njihova glavna naloga seveda pospeševanje razvoja znanosti in propagiranje njenih dosežkov, skorajda praviloma zapostavljajo v verigi *znanstvenik — raziskava — sprejemnik* tisti vezni člen, ki mu pravimo *pedagoški delavec*. Tako zapostavljanje je v našem »computerskem« stoletju morda »razumljivo« — najrazličnejši aparati nam posredujejo vedno pogosteje in vedno bolj »perfektibilno« programirano vedno večje število informacij — ni pa opravičljivo — človek je še vedno ustvarjalec in gospodar aparatov, ti pa niso namenjeni sami sebi, marveč materialnemu in duhovnemu napredku človeka in človeške družbe — in še v tem procesu ne morejo niti misliti namesto človeka niti ustvarjati živ dialog med posrednikom znanja in njegovim sprejemnikom — ne morejo nadomestiti »sokratske babice«, ki bi znala na ustrezen metodološki in didaktičen način razširjati obzorja svojim stroki različno naklonjenim učencem. — Pravo življenje znanstvenih dosežkov v kar se da širokih krogih človeške družbe zagotavljajo še vedno pedagogi, ki znajo povezati interes za stroko z interesom za potrebe in posebnosti uporabnikov stroke. Prof. Vlasta Tominšek (rojena 22. oktobra 1906 v Ljubljani) je pri svojem dolgoletnem pedagoškem in strokovnem delu znala oboje združevati v harmonično in učinkovito celoto.

V letih priprave za svoj življenjski poklic se je že v gimnazijskih klopek z vso vnemo predala študiju humanističnih predmetov. Po maturi na ljubljanski drugi državni gimnaziji leta 1925 se je vpisala na ljubljansko univerzo in svoje zanimanje za človekovo duhovno ustvarjanje osredotočila na študij jezikoslovja in literarnih ved; vpisala je francoščino, primerjalno književnost in slovensko književnost. Diplomirala je jeseni leta 1929. Toda znanja in razgledov za izredno radovedno in vitalno Vlasto Tominšek ni bilo nikoli dovolj: leta 1930 je opravila dodatni izpit iz slovenskega jezika, leta 1941 iz italijanskega, potem strokovni izpit iz ruščine (l. 1946) in nazadnje še dodatni A-diplomski izpit iz ruskega jezika in književnosti (februarja 1952) — vse na ljubljanski univerzi. Svoje znanje je izpopolnjevala tudi v tujini, v zimskem semestru akademskega leta 1929/30 je bila na specializaciji v Parizu. Prof. V. Tominšek se je tako izoblikovala v celovito romanistinjo in slavistinjo, ki svoje izjemno široke strokovne izobraženosti ni dokazovala samo z izpiti na univerzi, ampak predvsem pri svojem delu z dijaki in študenti.

Službo je nastopila kot suplentka na gimnaziji v Kočevju (l. 1930), po opravljenem profesorskem izpitu (1933) je bila leta 1935 premeščena na drugo realno gimnazijo v Ljubljano, potem je poučevala na ljubljanski klasični gimnaziji v letih od 1937 do 1943, ko je bila zaradi sodelovanja z Osvobodilno fronto odpuščena iz službe. Na isti šoli je ponovno poučevala od jeseni 1944 do jeseni 1947, ko je bila nastavljena za rednega profesorja na ljubljanski Višji pedagoški šoli, kjer je predavala ruski jezik do leta 1952. Leta 1952 je bil pouk ruščine na ljubljanski VPS ukinjen in prof. V. Tominšek se je vrnila v srednjo šolo. Moderne evropske jezike je poučevala najprej na ljubljanski gimnaziji na Rakovniku in potem na ljubljanskem učiteljsču — do svoje prve upokojitve leta 1963. Toda od šole se ni mogla ločiti, ali bolje rečeno — niso ji dovolili, da bi se ločila zaradi njenih izjemnih pedagoških sposobnosti. Tako jo v šestdesetih letih najdemo naprej kot honorarno predavateljico za moderne jezike na Visoki šoli za telesno vzgojo in po ponovni uvedbi ruščine kot honorarno predavateljico na VPS. Leta 1964 se prof. V. Tominšek reaktivira in po krajšem honorarnem delovanju postane redni lektor za ruski jezik na ljubljanski filozofski fakulteti. V zasluženi pokoj je stopila (drugič!) šele jeseni 1973.

Že samo naštevanje podatkov opozarja na razgibano nevsakdanje pedagoško delovanje jubilantke na različnih stopnjah in oblikah šolstva ter na različnih področjih — moderni zahodnoevropski jeziki in ruščina. Toda sami podatki ne povedo dovolj. Ne povedo npr., da jubilantka svoje znanje ni posredovala samo dijakom in študentom, marveč tudi svojim kolegom: na ljubljanski klasični gimnaziji je vodila ruski tečaj za kolege-profesorje, na filozofski fakulteti pa je nekatere svoje mlajše kolege-slaviste uvajala v svet francoskega jezika. — Iz kompleksnega delovanja jubilantke je zato kar težko izdvojiti tisto področje, ki naj bi se mu jubilantka najintenzivneje posvetila in na

katerem naj bi dosegla tudi največje uspehe. Vendar se nam zdi, da ne bomo pogršli, če bomo v tem kratkem zapisu izdvojili njeno delovanje na rusističnem področju. Več vzrokov nas sili k temu. Najprej je tu dejstvo, da se je jubilatka posvetila učenju ruščine med drugo svetovno vojno, ko je kot zavzet pristaš našega osvobodilnega boja tudi na ta način izrazila svoj odpor proti okupatorju. Potem so še druga dejstva, ki jih moramo upoštevati. Jubilatka je v vsem povojnem obdobju bila kot predavateljica in članica odbora Društva za moderne jezike med najaktivnejšimi poborniki za *realno* upoštevane ruščine pri pouku tujih jezikov na naših šolah. Poleg profesorjev Francke Tomšič, Janeza Severja, Mateja Rodeta, Franca Jakopina, dr. Vere Brnčič, Janeza Zora in še nekaterih si je tudi jubilatka z neposrednim pedagoškim delom in posrednim strokovnim delom v šoli in v delovanju slovenskega rusističnega krožka pridobila izjemne zasluge za strokovno kvalitetnejši pouk ruščine na naših šolah. Sad tega prizadevanja je tudi prvi del učbenika *Ruska jezikovna vadnica* (prvi del za prvi in drugi razred gimnazije je izšel leta 1972).

Prof. Vlasti Tomišek se njeni nekdanji učenci ob jubileju iskreno zahvaljujemo za ves njen trud in razumevanje in ji želimo poleg zdravja, čimprejšnjega izida drugega dela njenega učbenika še to, da bi od družbe, ki v njej živi, bila vsaj deloma deležna tistega izjemnega razumevanja za sočloveka, ki ga je »naša Vlasta« izkazovala vedno in povsod.

Aleksander Skaza
Filozofska fakulteta v Ljubljani

Slovenščina v javni rabi

ŠE O ANGLEŠKI TUJKI »SHOW« V SLOVENŠČINI

Z velikim zanimanjem sem brala vprašanje tov. Draga Gumzeja iz Maribora »Ali bo slovenščina izginila« in odgovor dr. Brede Pogorelec o angleški tujki »show« v slovenščini v 5. številki lanskega letnika revije JiS.

Ne bom razpravljala o tem, ali je ta tujka slovenščini potrebna. Ali se bo beseda obdržala v slovenščini ali ne, bo pokazal čas, kot pravi že dr. Pogorelčeva. Tudi ne bom razpravljala o tem, kako naj se »show« v slovenščini piše. Zanima me le problem izgovarjave te besede v stranskih sklonih.

Vprašanje [šou, šou-a] je prišlo z ozemlja, ki je na robu narečij, ki ne poznajo dvoustniškega nezložnega [ʏ]. Črka »v« pomeni tu zvenec ali nezvenec zobnoustničen pripornik, kot na pr. v rov, rova [ro:f, ro:va]. Zato mora izgovarjava [šou, šoua] zveneti še posebej tuje.

Po slovenski zborni izreki pri [ʏ] ne gre za nov glas (rov, »show« [roʏ, šou]), pač pa pri izgovarjavi [šoua] v nasprotju z [rɔ:va] za že znan glas v novem položaju, v položaju pred samoglasnikom. Pred samoglasnikom le predlog »v« lahko izgovarjamo kot [ʏ].

Zanimalo me je, kako močno vpliva analogija z [roʏ — rɔ:va] na sklanjatev besede »show« [šou]. Zato sem anketirala nekaj študentov Pedagoške akademije v Ljubljani, kako bi sklanjali besedo [šou] v slovenščini. Besedilo ankete se je glasilo takole:

»V slovenščini se je začela uporabljati angleška beseda »show« namesto slovenske besede nastop, igra.

V slovenščini bi to besedo izgovorili [šou] — oklepaj pomeni, da besedo tako izgovarjamo.

Nadomesti v obeh stavkih besedo »nastop« z angleškim »show« v pravilnem sklonu. Napiši v prazni oklepaj *izgovarjavo besede*, ne pisavo; napiši, kako bi ti to besedo izgovarjal: